

**Programa școlară
pentru disciplina**

LIMBA ȘI LITERATURA POLONĂ MATERNĂ

clasa a IX-a

**Trunchi comun (TC) și Curriculum de specialitate (CS)
pentru toate filierele, profilurile, specializările și pentru studiul limbii polone materne**

- 2025 –

NOTĂ DE PREZENTARE

Curriculum-ul școlar de *Limba și literatura polonă*, ca limbă maternă, pentru clasa a IX-a își propune ca pe parcursul învățământului obligatoriu, elevii să-și formeze în primul rând competențele de comunicare indispensabile, în lumea contemporană, pentru orice tip de activitate profesională: să se exprime corect, clar și coerent în limba maternă, să asculte, să înțeleagă și să producă mesaje orale și scrise, în diverse situații de comunicare.

Abilitatea de a concepe și formula texte scrise este o cerință nelipsită în multe profesii pentru care elevii ar manifesta interes. De aceea programa își propune să pună accent pe redactarea diverselor tipuri de texte. Elevii trebuie să conștientizeze faptul că vor reuși să se exprime bine, corect și eficient doar atunci când vor ști ce anume au de spus și de ce.

Studiul limbii și literaturii polone contribuie, de asemenea, la formarea unei personalități autonome, dezvoltând creativitatea, obiectivitatea și erudiția elevilor.

Programa de *Limba și literatura polonă*, ca limbă maternă, pune accent pe latura formativă a învățării, fără să propună însă impunerea studiului diacronic, istoric al literaturii, urmărind în schimb să ofere elevilor posibilitatea de a se orienta singuri în literatură și de a-și forma competențe de receptare adecvată a unor texte diverse.

Competențele vizează **dezvoltarea integrată a cunoștințelor, abilităților și atitudinilor**, reflectând o abordare centrată pe formarea capacității elevului de a utiliza limba maternă în contexte autentice de comunicare. În mod specific, se urmărește dezvoltarea competențelor de:

- receptare a mesajelor orale în situații diverse de comunicare;
- exprimare și interacțiune orală în situații diverse de comunicare;
- receptare a mesajelor orale scrise în situații diverse de comunicare;
- redactare a mesajelor și interacțiune scrisă în diverse situații de comunicare;
- mediere lingvistică și culturală, în contexte plurilingve și pluriculturale.

Programa promovează o abordare **integrată a celor cinci abilități lingvistice** încurajând creativitatea, gândirea critică, colaborarea și competențele digitale.

Din punct de vedere structural, programa cuprinde, pe lângă *Nota de prezentare*:

- **competențe generale**, care sunt urmărite pe întreg parcursul ciclului liceal, având ca obiectiv dezvoltarea abilităților de comunicare orală și scrisă, înțelegerea textelor complexe;
- **competențe specifice**, derivate din competențele generale, care sunt vizate pe parcursul fiecărei clase, în funcție de nivelul de dezvoltare a elevilor și de cerințele educaționale ale fiecărei etape;
- **activități de învățare**, care reprezintă exemple de sarcini de lucru destinate dezvoltării competențelor specifice, cum ar fi prezentări orale, dezbateri, redactarea de eseuri și analize de texte - aceste activități sunt orientative și pot fi ajustate în funcție de nevoile elevilor;
- **conținuturi**, care constituie baza de operare pentru dezvoltarea competențelor specifice și includ texte autentice, teme de reflecție și studii de caz, adaptate nivelului liceal;
- **sugestii metodologice**, care au rolul de a ghida profesorul în organizarea demersului didactic, astfel încât să faciliteze învățarea activă, să sprijine progresul elevilor în dobândirea competențelor și să încurajeze utilizarea limbii în contexte reale de comunicare;
- **recomandări de teste**, activități interdisciplinare, contribuind astfel la formarea unui cetățean european activ și informat;
- **referințe bibliografice**.

O astfel de structură oferă claritate asupra modului în care este organizată programa, evidențiind modul în care se promovează învățarea continuă și aplicată pe parcursul celor patru ani de liceu, sprijinindu-i să devină comunicatori competenți, capabili să aplice limba maternă în diverse contexte academice și profesionale în concordanță cu cerințele societății moderne.

COMPETENȚE GENERALE (CG)

CG1	RECEPTARE A MESAJELOR ORALE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE
CG2	EXPRIMARE ȘI INTERACȚIUNE ORALĂ ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE
CG3	RECEPTARE A MESAJELOR ORALE SCRISE ÎN SITUAȚII DIVERSE DE COMUNICARE
CG4	REDACTARE A MESAJELOR ȘI INTERACȚIUNE SCRISĂ ÎN DIVERSE SITUAȚII DE COMUNICARE
CG5	MEDIERE LINGVISTICĂ ȘI CULTURALĂ, ÎN CONTEXTE PLURILINGVE ȘI PLURICULTURALE

**COMPETENȚE SPECIFICE (CS)
ȘI
EXEMPLE DE ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE (EAI)**

CG 1 - Receptarea de mesaje orale în situații diverse de comunicare

Clasa a IX-a
<p>CS 1.1. Înțelegerea sensului global al mesajelor orale (conversații sau prezentări), formulate clar, coerent și într-un ritm accesibil, în vederea realizării unor scopuri concrete de comunicare.</p>
<p><i>-Identificarea tipului de document (dialog/ reportaj/ publicitate/ anunț etc.)</i> <i>-Eliminarea intrusului dintr-o înșiruire</i> <i>-Exerciții de completare de texte lacunare cu cuvinte date</i> <i>-Ordonarea cronologică a activităților în concordanță cu materialul audiat</i></p>
<p>CS 1.2. Identificarea subiectului dintr-o prezentare cotidiană cu suport vizual (slide-uri, fișe etc.), pe teme familiare sau previzibile</p>
<p><i>-Identificarea valorii de adevăr a unor enunțuri (Adevărat/ Fals) după audierea unui material</i> <i>-Completarea/ realizarea unei hărți conceptuale sau a unei diagrame Venn cu informații dintr-o prezentare audiată</i> <i>-Ascultarea unui fragment cu suport vizual pentru a răspunde rapid la întrebări</i></p>
<p>CS 1.3. Extragerea informațiilor specifice dintr-o conversație despre activități de timp liber/ preferințe, cu condiția să se vorbească lent și clar</p>
<p><i>-Asocierea interlocutorilor cu activitățile lor preferate</i> <i>-Ascultarea unor indicații/ instrucțiuni de orientare pentru a trasa/ marca o rută corectă pe hartă</i> <i>-Alegerea informațiilor corecte din mai multe variante date (chestionar)</i> <i>-Completarea unui tabel cu informații specifice extrase din documentul audio</i></p>
<p>CS 1.4. Înțelegerea mesajului global al unor anunțuri publice, prezentate lent și clar</p>
<p><i>-Notarea elementelor esențiale identificate în anunțurile audiate într-un formular/ o fișă, pe baza unor criterii date</i> <i>-Ordonarea evenimentelor din mai multe anunțuri audiate pe baza unor criterii (ex. difuzare/ desfășurare etc.)</i> <i>-Organizarea informațiilor esențiale din anunțuri despre evenimente și programe într-o mini-agendă personală sau într-un calendar interactiv*</i></p>

CG 2 - Exprimarea și interacțiunea orală în situații diverse de comunicare

Clasa a IX-a
<p>CS 2.1. Descrierea simplă a unor persoane, personaje, locuri, aspecte din viața cotidiană (obiceiuri, rutine etc.)</p>
<p><i>-Realizarea unei prezentări simple, însoțite de suport vizual grafic sau digital, pentru a descrie locuri sau aspecte din viața cotidiană</i> <i>-Formularea de descrieri scurte ale unor personaje/ obiecte/ locuri, în cadrul unui joc de tipul Ghicește... , pe baza unei imagini/ unui set de imagini</i> <i>-Prezentarea aspectelor definitorii (fizice și morale) ale unei persoane/ ale unui personaj, în cadrul unei activități de tipul Cel mai îndrăgit coleg/ Actorul meu preferat etc.</i></p>
<p>CS 2.2. Relatarea unor experiențe personale sau a unor evenimente, incluzând reacții și sentimente</p>
<p><i>-Povestirea celei mai frumoase vacanțe/ celei mai interesante excursii cu clasa/ unei aniversări memorabile etc.</i> <i>-Povestirea unor întâmplări reale sau imaginare</i> <i>-Realizarea unui interviu fictiv cu personaje celebre în care se relatează experiențe personale semnificative*</i></p>
<p>CS 2.3. Formularea simplă a unei opinii sau a unor planuri personale, susținute de o justificare clară, în contexte familiare</p>

Clasa a IX-a
<p>-Prezentarea unui plan personal pentru anul școlar, în care se exprima obiective concrete și motivele alegerii acestora</p> <p>-Analizarea, în perechi/ grupuri mici, a unei situații-problemă (organizarea unui eveniment școlar/ unei aniversări etc.), identificând soluții și justificând alegerea făcută</p> <p>-Exprimarea de opinii și recomandări scurte în legătură cu o situație-problemă propusă (alegerea unei activități pentru weekend/ activități extrașcolare etc.), urmată de scurte interacțiuni pentru clarificări sau reformulări</p> <p>-Simularea unei discuții în contradictoriu, oferind reacții potrivite pentru susținerea punctului de vedere*</p>
CS 2.4. Interacțiunea în contexte de comunicare din viața cotidiană
<p>-Reformularea simplificată a unor replici în cadrul unui dialog dirijat</p> <p>-Discutarea unor planuri comune (de ex., o călătorie, organizarea unui eveniment, o întâlnire între prieteni, etc.) în cadrul unui joc de rol</p> <p>-Negocierea unor soluții, în cadrul unui dialog dirijat pe baza unei situații-problemă curente</p> <p>-Simularea unui talk-show și interpretarea unui rol (prestabilit sau ales spontan)*</p>

CG 3 - Receptarea de mesaje scrise în situații diverse de comunicare

Clasa a IX-a
CS 3.1. Înțelegerea de texte informative scurte (articole, anunțuri, pliante, reclame) pe teme din domeniile sale de interes
<p>-Selectarea titlului potrivit dintr-o listă pe baza unui text citit</p> <p>-Alegerea variantei corecte de răspuns în cadrul unor exerciții cu alegere multiplă</p> <p>-Completarea de texte lacunare cu informații relevante din documentul suport</p> <p>-Selectarea de informații factuale (nume, date, locuri etc.) din știri scurte pentru identificarea răspunsurilor la întrebări de tipul: „Cine?”, „Unde?”, „Când?” etc</p> <p>-Extragerea de informații factuale dintr-un text ce include cifre și date concrete (numărul de participanți la un eveniment, procentaje legate de turism etc.) și completarea unui infografic simplu*</p>
CS 3.2. Identificarea informațiilor principale din corespondență (e-mailuri, scrisori personale) sau din postări de pe rețelele de socializare
<p>-Alegerea variantei corecte în exerciții de tip Adevărat/ Fals</p> <p>-Asocierea unui răspuns potrivit cu o scrisoare/ un e-mail/ o postare de pe rețelele de socializare</p> <p>-Completarea de tabele/ fișe cu informații extrase din textul suport</p>
CS 3.3. Extragerea informațiilor esențiale din instrucțiuni sau regulamente
<p>-Ordonarea etapelor în utilizarea de aparate și echipamente (o pereche de ochelari VR , un telefon etc.)</p> <p>-Trasarea unui itinerariu pe o hartă/ un plan în funcție de o serie de indicații citite</p> <p>-Joc de mimă pe baza unor instrucțiuni citite (de ex., Rutina Alandala)</p> <p>-Extragerea detaliilor specifice din instrucțiuni și regulamente pentru ordonarea, în mini-ghiduri cu o structură dată, a activităților în organizarea de evenimente, procese gastronomice, utilizarea de aparate și echipamente etc. *</p>
CS 3.4. Înțelegerea sensului global al unor fragmente literare simple sau texte multimodale
<p>-Alegerea, dintr-o listă, a unui titlu potrivit pentru un fragment literar citit</p> <p>-Ordonarea logică/ secvențială a unor cadre din benzi desenate/ texte multimodale</p> <p>-Oferirea de răspunsuri la întrebări simple pe marginea unui fragment literar citit</p> <p>-Asocierea rezumatului potrivit cu un fragment de text literar</p>

CG 4 - Redactarea de mesaje și interacțiunea scrisă în diverse situații de comunicare

Clasa a IX-a
CS 4.1. Redactarea unui text coerent, pe teme din domeniile sale de interes, în care sunt descrise persoane/ obiecte/ locuri
<p>-Elaborarea unui e-mail/ unui mesaj de prezentare a unui coleg nou/ a clasei/ a școlii etc. în cadrul unui proiect de corespondență</p> <p>-Pagină de blog, dedicată locului preferat din localitate/ unei destinații de vacanță apreciate/ unui artist etc.</p> <p>-Scriere creativă pe baza unei imagini suport*</p>

Clasa a IX-a
CS 4.2. Relatarea simplă a unei întâmplări/ unui eveniment, utilizând enunțuri clare și organizate cronologic/ secvențial
-Completarea unui e-mail cu spații lipsă (formulele de adresare/ încheiere/ conectori) -Crearea unui colaj cu 3–4 imagini reprezentând activități de vacanță/ evenimente personale/ școlare/ imaginare, cu descrierea acestora într-o secvențiere logică -Redactarea unui mesaj scris despre o experiență personală/ școlară/ imaginară folosind cel puțin patru conectori -Elaborarea unei povestiri în lanț, pe teme diverse, urmând firul narativ stabilit*
CS 4.3. Elaborarea unui mesaj în care sunt exprimate emoții, sentimente și reacții, generate de o experiență personală sau un eveniment
-Publicarea unei reacții la un (video) blog/ o postare de pe rețelele de socializare pentru a-și exprima punctul de vedere/ emoțiile -Redactarea unui răspuns complet la un e-mail complex care să includă: (1) formule de adresare, (2) răspuns la întrebările interlocutorului, (3) o întrebare suplimentară adresată interlocutorului, (4) formule de încheiere potrivite -Vizionarea unei picturi / fotografii și redactarea unui text care exprimă starea transmisă. -Descrierea unei zile importante, a unei reușite, a unei dezamăgiri etc.*
CS 4.4. Participarea la schimburi de mesaje scrise (text, e-mail, note), selectând informații relevante pentru a răspunde în mod coerent și adecvat situației de comunicare
-Alegerea variantei corecte de răspuns la un mesaj scurt -Formularea de răspunsuri adecvate la mesaje succesive cu instrucțiuni -Formularea de mesaje scurte, succesive într-o conversație prin mesaje -Participarea la un schimb de mesaje pe o temă dată, în care participanții cer/ oferă clarificări -Rescrierea unui mesaj într-o formă mai simplă * -Realizarea unui schimb de mesaje pentru organizarea unui eveniment (zi de naștere/ ziua liceului/ ziua Europei/ziua națională a Poloniei, ziua Limbilor Materne, târg etc.), cu solicitarea de date suplimentare și informații relevante oferite într-o secvențiere logică*

CG 5- Mediarea lingvistică și culturală, în contexte plurilingve și pluriculturale

Clasa a IX-a
CS 5.1. Transferul informațiilor esențiale între interlocutori care se exprimă clar, în cadrul unor schimburi verbale pe teme din viața cotidiană
-Jocuri de tipul Telefonul fără fir, cu transferul mesajelor între limba română și limba maternă -Joc de rol Ghidul și turiștii / Familia corespondentului meu -Activități de interpretare simultană*
CS 5.2. Transmiterea în scris în limba maternă studiată a informațiilor esențiale dintr-un document/ un mesaj oral simplu, formulat în limba română pe teme din viața cotidiană
-Redactarea, în limba maternă, a unui e-mail scurt către un prieten, conținând informații-cheie referitoare la un eveniment (organizatori, locul și data desfășurării, invitații de participare), pe baza unui text informativ/ explicativ redactat în limba română (anunț despre un eveniment cultural sau sportiv) -Crearea unui newsletter în limba maternă, care să conțină informații-cheie extrase din texte scurte și simple, precum și etichete sau anunțuri preluate din limba română (un anunț despre un eveniment sportiv, eveniment școlar sau cultural, o etichetă de produs, un mini-articol despre activități de weekend etc.) *
CS 5.3. Transmiterea de instrucțiuni simple în limba maternă studiată, în cadrul unui schimb verbal/ pe baza unui document elaborat în limba română
-Jocuri de rol în care se solicită și se oferă informații de orientare în spațiu -Elevul străin – joc de rol în care se intermediază comunicarea dintre profesor și un elev audient -Transmiterea în limba maternă a unor instrucțiuni de montare/ operare a unui dispozitiv, pe baza unui manual de utilizare redactat în limba română
CS 5.4. Identificarea unor diferențe culturale în cadrul unor schimburi de mesaje simple, pe teme din viața cotidiană
-Selectarea unor elemente culturale diferite dintr-o listă de exemple -Turistul nepoliticos – joc de rol dirijat în care sunt evidențiate diferențe culturale -Relatarea în limba maternă a unei experiențe interculturale reale sau imaginare -Realizarea unei prezentări a unor diferențe culturale identificate, urmată de o sesiune de discuții în care se exprimă opinii justificate

Clasa a IX-a*-Crearea unei pagini de jurnal în urma unei zile petrecute într-o școală multiculturală****CONȚINUTURI ALE ÎNVĂȚĂRII****Clasa A IX-A**

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Suporturi de învățare	<ul style="list-style-type: none"> -Afize, reclame, pliante, broșuri, instrucțiuni de utilizare -Orare, meniuri, rețete culinare, hărți -Articole de presă informative scurte -Bloguri, publicații de pe rețelele de socializare, forumuri -Texte multimodale (bandă desenată, roman grafic) -Fragmente de texte literare simple -Clipuri video -Podcasturi -Fragmente de emisiuni radio -Pagini de internet -Aplicații digitale interactive (de tipul Kahoot, Quizizz, Bookcreator etc.) -Aplicații digitale pentru realizarea de prezentări (de tipul PowerPoint, Canva, Genially, Prezi, Gamma etc.) -Dicționare lingvistice.
2. Sugestii de contexte de comunicare	<ul style="list-style-type: none"> -Stilul de viață al adolescenților (școală, familie, rutine, activități pentru timpul liber, relații sociale) -Mediul înconjurător (ecologie, dezvoltare durabilă) -Tehnologie și comunicare (inovații, aplicații digitale, inteligența artificială, rețele sociale, media) -Elemente geografice, istorice și culturale ale spațiului lingvistic studiat
3. Gramatică funcțională (acte de vorbire/funcții ale limbii inclusiv convenții socio-culturale)	<ul style="list-style-type: none"> -A cere și a oferi informații (consolidare) -A solicita și a oferi indicații / instrucțiuni -A situa în timp și spațiu -A face și a accepta invitații / propuneri -A descrie persoane, locuri, rutine, activități -A relata evenimente/ întâmplări -A exprima preferințe (consolidare) -A exprima o opinie -A face ipoteze (a exprima condiția) -A exprima o dorință -A exprima acordul/ dezacordul -A exprima intenția/ a face planuri de viitor -A justifica (un punct de vedere/ o alegere/ o preferință) -A exprima reacții și emoții (surpriză, teamă, bucurie, regret, tristețe) -A solicita clarificări -A reformula enunțuri

SUGESTII METODOLOGICE

Teme recomandate:

1. Stilul de viață al adolescenților (școală, familie, rutine, activități pentru timpul liber, relații sociale, cetățenie globală, toleranță și diversitate culturală)
2. Mediul înconjurător (schimbări climatice și soluții verzi, orașe inteligente și mobilitate durabilă)
3. Tehnologie și comunicare (inovații, aplicații digitale, inteligența artificială, rețele sociale, media, cultura pop poloneză)
4. Elemente geografice, istorice și culturale ale spațiului lingvistic studiat.

Teme de proiect recomandate:

1.1. *Jeden dzień z mojego połączonego życia*

Realizarea unei pagini de jurnal pentru prezentarea unei călătorii, a unui eveniment cultural, a unui proiect internațional sau a vieții cotidiene a adolescenților.

Mijloace de realizare: vlog/ jurnal multimedia.

1.2. *Skupienie się na moich pasjach*

Prezentarea unui hobby personal și a modului în care acesta contribuie la dezvoltarea personală.

Mijloace de realizare: videoclip de prezentare.

2.1. *Moja planeta, moja odpowiedzialność*

Realizarea unor materiale pentru o inițiativă ecologică care susține protejarea mediului și implicarea tinerilor în acțiuni verzi.

Mijloace de realizare: afiș digital informativ/ mini-spot video/ roman-photo

2.2. *Miasto przyszłości / Inteligentna i zielona miejscowość*

Prezentarea unei localități inteligente, sustenabile și prietenoase cu mediul.

Mijloace de realizare: prezentare digitală.

3.1. *Falszywe wiadomości: jak się chronić?*

Realizarea unor materiale de informare a tinerilor despre riscurile dezinformării și prezentarea unor modalități de identificare a știrilor false.

Mijloace de realizare: ghid digital/ afiș informativ/ prezentare colaborativă.

3.2. *Informuję się, więc istnieje*

Prezentarea modului în care adolescenții se informează și a surselor media pe care le utilizează cel mai des.

Mijloace de realizare: chestionar/ anchetă/ interviuri.

4.1. *Mój polski bohater / Świat polskości, świat różnorodności*

Descoperirea și prezentarea unor personalități istorice sau culturale poloneze, precum și a diversității lumii slavone.

Mijloace de realizare: prezentare digitală/ expoziție foto/ hartă culturală interactivă.

4.2. *Gastronomia bez granic*

Descoperirea și promovarea patrimoniului culinar polonez și a diversității gastronomice din diferite regiuni ale lumii.

Mijloace de realizare: broșură de rețete/ vlog culinar/ expoziție gastronomică.

Gramatică funcțională (acte de vorbire / funcții ale limbii, inclusiv convenții socio-culturale) și elemente de construcție a comunicării:

- A cere și a oferi informații (consolidare)
- *adjectivul/ pronumele interogativ;*
- *numeralul;*
- *fraza interogativă (intonativă, totală, parțială);*
- *formule de politețe (proszę, dziękuję, przepraszam, czy mógłbyś...?)*

- A solicita și a oferi indicații / instrucțiuni
  - fraza interogativă; fraza intero-negativă;
  - adjectivul/ pronumele interogativ;
  - numeralul;
  - imperativul afirmativ și negativ (forme regulate și neregulate);
  - utilizarea condiționalului prezent pentru exprimarea politeții sau a recomandării;
  - prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale de loc;
  - formule de tipul: *Skręć w lewo, jedź prosto.*

- A situa în timp și spațiu
  - pronumele relative simple;
  - prepoziții și locuțiuni prepoziționale de loc și timp: *w, na, blisko, przed, po, w trakcie;*
  - adverbe și locuțiuni adverbiale de loc și timp: *tu, tam, dziś, wczoraj, jutro, teraz;*
  - articulatorii cronologici ai discursului (*po pierwsze, następnie, na koniec; po pierwsze, po drugie....*).

- A face și a accepta invitații / propuneri
  - condiționalul ;
  - adjectivele/ pronumele posesive;
  - formule de acceptare/ refuz: *Z przyjemnością! / Czemu nie? / Nie mogę, przepraszam...*

- A descrie persoane, locuri, rutine, activități
  - adjectivul calificativ: *formare, acord, poziție în enunț;*
  - adjectivul/ pronumele posesiv;
  - adjectivul/ pronumele demonstrativ;
  - adjectivele/ pronumele nehotărâte;
  - pronumele relative simple;
  - construcția pasivă (*strona bierna*);
  - expresii de frecvență (*często, rzadko, codziennie*).

- A relate evenimente/ întâmplări
  - utilizarea formelor verbale la trecut (*imperfect, perfect compus, mai-mult-ca-perfect*);
  - acordul participiului trecut cu *być i mieć*.
  - adjectivele/ pronumele nehotărâte (*kilka, niektórzy, więcej, każdy ...*)
  - prepozițiile/ locuțiunile prepoziționale, adverbele/ locuțiunile adverbiale de loc/ de timp;
  - articulatorii logici simpli (*przyczyna, skutek, przeciwieństwo, cel (ponieważ/odkąd/jako; zatem/wtedy; ale/jednak/nawet jeśli; dla)*);
  - repere temporale (*pewnego dnia, nagle, zupełnie niespodziewanie, podczas gdy, kiedy*);
  - utilizarea conectorilor care marchează începutul povestirii (*Najpierw/ Na początku; kiedy*), *suita de acțiuni*, (... *a potem; Więc..., Następnie..., Po..., Po chwili..., W tym samym czasie..., W tej samej chwili/ momencie..., Nagle*), *sfârșitul povestirii* (*Na końcu, w końcu ...*).

- A exprima preferințe (consolidare)
  - pronumele demonstrative/ relative : *ten, który* ;
  - condiționalul prezent pentru exprimarea dorinței moderate :+ *infinitif*); (*Chciałbym...+bezokolicznik* ;
  - formule curente: *Wolę..., nie lubię tak bardzo...*

- A exprima o opinie
  - verbe de opinie: *myśleć, sądzić że, znajdować, szacować, uważać...;*
  - utilizarea construcției: *Myślę, że / Nie myślę, że + oznajmujący;*
  - exprimarea acordului și dezacordului: *Zgadzam się / wcale nie / absolutnie nie;*
  - justificarea prin conectori: *ponieważ;*
  - utilizarea structurilor: *moim zdaniem, jeśli chodzi o mnie, osobiście.*

- A face ipoteze (a exprima condiția)
  - condiționalul prezent și trecut;
  - formule de exprimare a incertitudinii: *być może, mogłoby być tak;*

- *imiesłów czasu teraźniejszego/gerundium**

➤ A exprima o dorință

- *chciec* + *bezokolicznik*;

- *tryb przypuszczający (chciałbym, życzyłbym sobie...)*;

- *jeśli* + *przeszły niedokonany / przypuszczający*;

- *formule de politețe și exprimare indirectă: Chciałbym się dowiedzieć czy..., Czy byłoby możliwe...?*

➤ A exprima acordul/ dezacordul

- *adverbele de intensitate (oczywiście, jak najbardziej, dokładnie, / wcale nie;)*

- *negația + indicativ prezent*;

- *conectorii de opoziție (ale, wręcz przeciwnie, jednakże)*;

- *justificarea dezacordului (ponieważ, bo, bowiem).*

➤ A exprima intenția/ a face planuri de viitor

- *viitorul/ viitorul popular (czas przyszy prosty – dokonany)*;

- *verbe pentru exprimarea intenției (myśleć/zdecydować się/zamierzać + bezokolicznik)*;

- *warunkowy*;

- *jeśli* + *przeszły niedokonany / przypuszczający*;

- *verbe pentru exprimarea planurilor de viitor (myśleć/ chciec/ rozważać/ zamierzać/ marzyć o czymś + bezokolicznik); mieć nadzieję, że + tryb oznajmujący; życzyć sobie/ marzyć o czymś y**

➤ A justifica (un punct de vedere/ o alegere/ o preferință)

- *conectorii logici (ponieważ, dla, z powodu, dzięki)* ;

- *comparația: gradele de comparație ale adjectivelor și adverbilor (więcej/mniej/również); gradele de comparație ale adjectivelor: dobry, zły și ale adverbilor: dobrze, źle.*

➤ A exprima reacții și emoții (surpriză, teamă, bucurie, regret, tristețe)

- *condiționalul*;

- *structuri pentru exprimarea reacțiilor și emoțiilor: być/ czuć + przymiotnik (jestem/czuję się szczęśliwy/smutny/nieszczęśliwy; smuci mnie + bezokolicznik; bać się + bezokolicznik; To mnie przeraża; Naprawdę? To niewiarygodne!/Co za niespodzianka!/To niemożliwe!; żałuję + bezokolicznik).*

➤ A solicita clarificări

- *adjective / pronume interogative (który, która)*;

- *condiționalul de politețe*;

- *verbe de opinie (myśleć, uważać, sądzić)*;

- *negația (Nie rozumiałem..., nie jestem pewien)*;

- *articulatori logici (ale,lecz, ponieważ).*

➤ A reformula enunțuri

- *turnuri interogative*;

- *discurs indirect la prezent*;

- *construcția pasivă (strona bierna;)*

- *utilizarea structurilor (krótko mówiąc, jeśli dobrze rozumiałem, masz na myśli, że) .*

Notă : Elementele de construcție a comunicării, marcate cu asterisc, se vor studia în ora alocată curriculumului de specialitate (profil umanist, filologie).

TEST KLASA IX

1. Przeczytaj tekst i zaznacz krzyżykiem X prawidłową odpowiedź: prawda/ fałsz

Po 1 punkcie za prawidłową odpowiedź – maksymalnie 5 punktów

Mikołaj Rej „Żywot człowieka poczciwego” – streszczenie fragmentu o tym, jak rozmowy młodemu bywają pożyteczne...

„Czytanie i rozmowy ze starszymi są bardzo ważnym elementem rozwoju młodego człowieka. Czytać trzeba, żeby wiedzieć o świecie, znać się na ludziach, umieć ładnie mówić i dobrze myśleć. Rozmowy z mądrzejszymi i bardziej doświadczonymi, nie mogą być *wsztecne ani opile*, czyli o zbytkach (o głupotach, o niczym), ani przy kielichu. Ćwiczenie rozumu nie musi być męczącym uczeniem się, ale może sprawić wiele radości młodemu i starszemu rozmówcy. Należy zasięgać rad zwłaszcza w rzeczach trudnych i poważnych. Wymiana zdań, poglądów, myślenia między pokoleniami (między młodymi i starymi) jest ważna dla całej kultury.”

		PRAWDA	FAŁSZ
wzór	<i>Rozmowy z mądrzejszymi mogą być wsztecne i opile...</i>		X
1	Czytanie i rozmowy ze starszymi są bardzo ważnym elementem rozwoju młodego człowieka		
2	Żeby wiedzieć o ludziach, umieć ładnie mówić i dobrze myśleć nie trzeba w ogóle czytać.		
3	Ćwiczenie rozumu to bardzo męczące uczenie się.		
4	Ćwiczenie rozumu może sprawić wiele radości i młodemu i starszemu.		
5	Wymiana zdań między pokoleniami nie jest ważna.		

2. Ułóż 5 pytań do tekstu oraz odpowiedz na ułożone przez siebie pytania

Po 2 punkty - maksymalnie 20 punktów

W literaturze okres staropolski obejmuje trzy wielkie epoki historycznoliterackie: średniowiecze, renesans i barok. Są to epoki pod wieloma względami bardzo się od siebie różniące.

Średniowiecze to czas, w którym najważniejszy jest teocentryzm - pogląd uznający Boga za najwyższą wartość, przyczynę, ośrodek i cel wszystkiego, co istnieje.

Bóg znajduje się w centrum zainteresowania i myśli człowieka. Jest to również epoka, w której pojawiają się pierwsze teksty pisane w języku polskim.

Renesans zwany też odrodzeniem albo złotym wiekiem kultury polskiej to epoka trwająca w Polsce przez cały XVI wiek. Renesans dokonał pewnej rewolucji w myśleniu. Dla ludzi odrodzenia liczył się przede wszystkim człowiek, jego odczucia, jego sprawy... Nowy prąd umysłowy zwany humanizmem koncentruje się właśnie na człowieku i sprawach bliskich życiu człowieka, niemniej Bóg jest nadal bardzo ważny, ale schodzi jakby na drugi plan.

Wreszcie barok - epoka najbardziej zdumiewająca. Przede wszystkim jest to okres, w którym rozwija się sztuka oparta na koncepcie, pomyśle. Powstają dzieła o bardzo wyszukanej formie i zadziwiających niekiedy tytułach. Liczy się przede wszystkim styl wypowiedzi i forma.

Okres trwania literatury staropolskiej kończy się w połowie XVII wieku.

WZÓR	
pytanie	Czy okres staropolski to jedna epoka historycznoliteracka?
odpowiedź	Nie, okres staropolski obejmuje trzy wielkie epoki historycznoliterackie.
1 pytanie	
1 odpowiedź	
2 pytanie	
2 odpowiedź	
3 pytanie	
3 odpowiedź	
4 pytanie	
4 odpowiedź	
5 pytanie	
5 odpowiedź	

3. Połącz nazwy epok z odpowiadającymi im datami.

Po 2 punkty za prawidłowe połączenie, maksimum 10 punktów

Nazwa epoki		daty		ODPOWIEDZI	
1	ANTYK	A	Wiek XVI	5	B

2	ŚREDNIOWIECZE	B	Od końca średniowiecza (koniec XV w.) do rewolucji francuskiej (1789 r)		
3	BAROK	C	VIII w. p.n.e (wiek przed naszą erą) do V w. n.e (wieku naszej ery) tylko dla kultury Grecji i Rzymu		
4	RENESANS	D	Przełom IV/ V wieku do XV wieku (TYSIĄC LAT!)		
5	NOWOŻYTNOŚĆ	E	Wiek XVIII		
6	STAROŻYTNOŚĆ	F	Od powstania pierwszych cywilizacji (powstania pisma) do średniowiecza.		

4. Wybierz z tabeli odpowiednią informację i dopisz do terminu tworząc definicję pojęcia.
Po 2 punkty za prawidłowe połączenie, maksimum 10 punktów

<ol style="list-style-type: none"> 1. Jeden z trzech rodzajów literackich, w którym mówią postaci sceniczne. Tworzony jest w celu realizacji na scenie. 2. Wszystkie sensowne dzieła słowne zachowane w formie pisanej i/lub przekazie ustnym. Dzieła artystyczne (=literatura piękna) oraz teksty użytkowe (=literatura stosowana) 3. Jeden z trzech rodzajów literackich, w którym mówi narrator. Wywodzi się z ustnych opowiadań, legend, podań... 4. Językowy środek stylistyczny, w którym wyrazy są ze sobą tak zestawione, że tworzą związek frazeologiczny o innym znaczeniu niż dosłowny sens wyrazów, np. „rzuc okiem” (= popatrz/ zobacz); „złote serce” (=dobry człowiek). 5. Jeden z trzech rodzajów literackich, w którym mówi podmiot liryczny (ja liryczne). Cechuje się specyficzną budową (wersy, rytm, rym) i językiem wykorzystującym środki poetyckie. 6. Figura stylistyczna składająca się z dwóch elementów, połączonych ze sobą wyrazami porównującymi, wskazującymi na podobieństwo danych zjawisk lub przedmiotów. W języku polskim są to najczęściej wyrażenia: jak gdyby; jakby; niby; na kształt; na podobieństwo; jak.
---

termin	wyjaśnienie
WZÓR: Literatura	Wszystkie sensowne dzieła słowne zachowane w formie pisanej i/lub przekazie ustnym. Dzieła artystyczne (=literatura piękna) oraz teksty użytkowe (=literatura stosowana)

Epika	
Liryka	
Dramat	
Metafora/ przenośnia	
Porównanie	

5. Do podanych nazw dopisz krótką odpowiedź (**część mowy**) albo (**część zdania**) oraz dopisz pytania, na które odpowiadają dane formy gramatyczne:

WZÓR:

Czasownik to ..... **część mowy** ..... odpowiada na pytania: ...**co robi? Co się z nim dzieje?**

Podmiot to ..... **część zdania** ..... odpowiada na pytania: ...**kto? co?**

Po 2 punkty z(1 określenie jaka część, 1 za pytania minimum 1!), maksimum 10 punktów

Przymiotnik to ..... odpowiada na pytania: .....

Okolicznik sposobu to ..... odpowiada na pytania: .....

Przysłówek to ..... odpowiada na pytania:.....

Orzeczenie to ..... odpowiada na pytania:.....

Liczebnik to ..... odpowiada na pytania:.....

Napisz pracę na wybrany przez siebie temat. Minimum 200 słów, pamiętaj o odpowiedniej formie i podziale na akapity!

10 punktów za formę i 25 za treść, język, styl..., maksimum 35 punktów

TEMATY:

1. Napisz list do kolegi/ koleżanki, w którym opowiesz o ostatnio czytanej przez siebie książce.
2. Scharakteryzuj wybraną przez siebie postać literacką (bohatera/ bohaterkę przeczytanej przez siebie książki).
3. Wolisz czytać czy oglądać ekranizacje utworów literackich? Napisz esej, w którym odpowiadając na postawione w temacie pytanie, użyjesz przynajmniej dwóch argumentów.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Adam Mickiewicz, np. *Niepewność, Reduta Ordona*;
- Aleksander Fredro: *Zemsta*;
- Anna Kamieńska, *Książka nad książkami*;
- Anna Świderkówna, *Rozmowy o Biblii*;
- *Bogurodzica (Pierwszy Utwór W J.Polskim) kl. 9*;
- Czesław Miłosz, *Zakłęcie*;
- Franciszek Karpiński, *Bóg się rodzi*;
- Franciszek Karpiński, *Pieśń poranna*;
- Gall Anonim, *Kronika polska*;
- Henryk Sienkiewicz, *Jako się pan Lubomirski nawrócił...*;
- Henryk Sienkiewicz: *Janko Muzykant* ;
- Henryk Sienkiewicz, *Krzyżacy*;
- Henryk Sienkiewicz, *Legenda żeglarska*;
- Henryk Sienkiewicz, *Z dawnych dziejów*;
- Ignacy Krasicki, *Bajki (w wyborze)*;
- Ignacy Krasicki, *Hymn do miłości ojczyzny*;
- Ignacy Krasicki, *Żona modna*;
- Jan Andrzej Morsztyn, *Do trupa*;
- Jan Andrzej Morsztyn: *Wybrany wiersz*;
- Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki*;
- Jan Kochanowski, pieśni, w tym: *Pieśń IX ks. I, Pieśń V ks. II*;
- Jan Kochanowski, np. *Na lipę, Na dom w Czarnolesie, Na zdrowie, O żywocie ludzkim, Raki, O doktorze Hiszpanie*);
- Jan Kochanowski, np. *Tren VII, Tren VIII*;
- Jan Kochanowski: np. *Do gór i lasów, Na lipę, Na dom w Czarnolesie, O doktorze Hiszpanie* ;
- Jan Kochanowski, *Pieśni (Czego chcesz od nas, Panie - p. XXV. Ks. II + inne)*;
- Jan Kochanowski, *Treny. (Miłość i rozpacz kochającego ojca< po stracie córki)* kl. 9;
- Jan Twardowski, *Wybór wierszy*;
- Janina Porazińska, *Kto mi dał skrzydła*;
- Józef Ignacy Kraszewski, *Stara baśń* ;
- Julian Tuwim, np. *Do krytyków, Mieszkańcy, Sitowie*;
- *Lament świętokrzyski*;
- Legendy polskie, np. *O Piaście kołodziejcu, O Wandzie, Złota kaczka*;
- Leopold Staff, *Odys*;
- Maria Konopnicka, *Mendel Gdański*
- Maria Pawlikowska, *Jasnorzewska* ;
- Mikołaj Sęp-Szarzyński, *O wojnie naszej, którą wiemy z szatanem, światem i ciałem*;
- Piotr Skarga, *Kazania sejmowe*;
- Roman Brandstaetter, *Krąg biblijny*;
- Wisława Szymborska, *Wybór wierszy*;
- https://issuu.com/smal/docs/opracowanie_epok
- <https://www.e-korepetycje.net/artykuly/epoki-literackie-podsumowanie>
- <https://opracowania.pl/opracowania/liceum/jezyk-polski/sredniowiecze>
- <https://www.bryk.pl/wypracowania/jezyk-polski/gramatyka/17960-czesci-mowy-i-czesci-zdania.html>

GRUP DE LUCRU

Nume și prenume	Grad didactic/Titlu științific	Instituție de apartenență, localitate, județ
ALBU CRISTINA-MARIA	Grad didactic I	Inspectoratul Școlar Județean Suceava, jud. Suceava
OSTROVSCHI- CHAHULA MARIA	Grad didactic I, dr.	Școala Gimnazială „Henryk Siemkiewicz” Solonețu Nou, com. Cacica, jud. Suceava
BUZUK ANETTA AGNIESZKA	Grad didactic I	Colegiul „Alexandru cel Bun” Gura Humorului, jud. Suceava

COORDONATORI/RESPONSABILI/CONSULTANȚI ȘTIINȚIFICI

Nume și prenume	Funcție/Titlu științific	Instituție de apartenență
NECULAI LIVIA	Expert, prof.	Ministerul Educației și Cercetării
VARADI IZABELLA- EVA		Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
KASPRZYK DARIUSZ	Lector Univ.	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

